

บทคัดย่อ

ศิลปกรรมแห่งพระบรมราชานุสรณ์ในสมัยรัชกาลที่ 4-5 ที่ถ้ำเขาหลวง จังหวัดเพชรบุรี*

ดร.พัลลวีลรี เปรมกุลนันท์**

ถ้ำเขาหลวง จังหวัดเพชรบุรี มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลจากการวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะพบว่าปูชนียวัตถุในถ้ำเขาหลวง ได้แก่ พระพุทธรูปและเจดีย์บางองค์ รวมทั้งรอยพระพุทธรูป อาจมีอายุเก่าแก่ถึงในสมัยอยุธยา ศิลปกรรมที่สำคัญและพบเป็นจำนวนมากในถ้ำเขาหลวง คือ กลุ่มพระพุทธรูปที่มีจารึกพระปรมาภิไธยและตราพระบรมราชสัญลักษณ์ประจำรัชกาลที่ 1-4 ซึ่งมีอยู่ 2 กลุ่ม โดยพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปประจำพระชนมพรรษาของแต่ละรัชกาลที่สร้างขึ้นในพระบรมมหาราชวัง นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปจำนวนมากที่มีจารึกพระนามของเจ้านายในพระราชวงศ์จักรีซึ่งล้วนแต่เป็นพระราชโอรส พระราชธิดา และเจ้าจอมมารดาในรัชกาลที่ 4 และยังมีพระพุทธรูปที่มีจารึกพระนามพระอัครมเหสี พระราชโอรส พระราชธิดา และเจ้าจอมมารดาในรัชกาลที่ 5 ซึ่งนับเป็นกลุ่มพระพุทธรูปที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับพระราชวงศ์จักรี

คำสำคัญ : ถ้ำเขาหลวง, ราชวงศ์จักรี, รัชกาลที่ 4, รัชกาลที่ 5

* บทความนี้สรุปผลจากงานวิจัยเรื่องศิลปกรรมแห่งพระบรมราชานุสรณ์ในสมัยรัชกาลที่ 4-5 ที่ถ้ำเขาหลวง จังหวัดเพชรบุรี โครงการวิจัยทุนงบประมาณแผ่นดินปีงบประมาณ 2559 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

Royal Commemorative Art of King Rama IV-V in Khao Luang Cave of Petchaburi

Patsaweesiri Preamkulanan

Khao Luang Cave had a very significant role especially in the reign of King Rama IV-King Rama V. According to the research, some Buddha images and stupas as well as a Buddha's footprint can be dated back to the Ayutthaya period. Moreover, a group of Buddha images inscribed with either the names or the royal emblems of King Rama I-IV was also discovered. They are relevant to Phra Phuttharup Pracham Phrachonmaphansa Buddha images of each reign established in the Grand Palace. In addition, some Buddha images were inscribed with the names of King Rama IV's sons, daughters and royal concubines while some with the names of King Rama V's queens, son, daughters and royal concubines. All of these mentioned Buddha images are evidence proving the relation with Chakri dynasty and this cave.

Key words: Khao Luang Cave, Chakri dynasty, King Rama IV, King Rama I-IV

